

sapo odganjal. Ali vse poskušnje so jim izpodletele; drug za drugim poskušajo po piskrovej steni k višku, ali cmòk, cmòk, cmòk nazaj v vročo vodo, vsak se je opekел po polzkem trebuščeku, kajti lončeva stena je bila še bolj vroča.

„Meni že sapo zapira,“ vzdihuje jeden, „o da bi se le nekoliko mogel ohladiti! a ni je hladne rušne!“ — „Oj, kaj bo, če ne dobimo hitre pomoči?“ vzdihuje zopet drugi — „glejte óni le najmlajši se je že na duo spustil in pojemlje — zdaj, zdaj bo sklenil svoje mlado življenje.“ — „Dà, dà,“ povzame še jeden iz med trpeče družbe s hripavim glasom, „bratje, to ni niti vzpomlád niti poletje — to — to je prevára. Nesrečni smo, bratje, izdani smo — poginemo!“ — Družba prej tako vesela, zgovorna, postaja bolj in bolj tiha; tù in tam še kak globok vzdihljaj, kak stok, a naposled vse omòlkne; smrtna tihota nastane. Voda v piskru zavrè in polži so bili — kuhani.

Valenjar.

Kako so basni nastale.

V ónej prijetnej dôbi, v katerej je bil človek še tesneje z zemljo zvezan nego li je dandanes, ko so se celó najhujše zverí s človekom družile, v ónej dóbi so nastale tudi basni.

Kakó radi poslušajo otroci mične pripovedke, ki jih zna babica pripovedovati, bodi si že o strahovih, krvavih bojih, tatovih ali kaj enacega. V duhu jo spremljajo, kakor bi v povesti sami pričujoči bili, in večkrat jim napravi kaka basen ali pripovedka globokejši vtisek, nego li najboljše podučevanje. Basen je kakor zrcalo, v katerem se vidi, kako lahko človek zabrede v nesrečo, ako se je ne izogiblje.

Naj vam tu za zgled povem naslednjo basen o ježu in lisici: „Ko je nekdanj prišel jež v hudej zimi k brlogu, v katerem je bila lisica, prosil jo je, naj ga pusti v gorko luknjo, ker mora zunaj mraza poginiti, ter jej je obetal, da hoče mirno v kotu čepeti, samo da bo na gorkem. Dobrikal se jej je toliko časa, da ga je naposled pustila k sebi v luknjo. Ali že za malo časa začel se je jež stegovati in s svojo trnjevo kožo ubogo lisico zbádati. Ko ga ta opómne na njegovo obljubo, potisne jo nehvaležnež iz brloga. Zdaj je bila lisica primorana ježa prositi, da bi jo pustil k sebi v brlog, ter mu tudi s sladkimi besedami obljubuje, da hoče vse pozabiti, kar se je zgodilo. Ali jež je bil prevídnější; bojèč se, da bi ne bil zopet on na prejšnem mestu, obrne hrbet ter se niti ne zmeni za lisičje obljube.“

Iz te in iz sto družih basni torej lahko razvidimo, da se človek prej po tujej nego li po lastnej nesreči izmodrí. To so izpoznali užé stari modrijani. Potrebovali so le kako skrivnost ali kak primer iz družinskega življenja; a po največ so se basnoslovci držali živalskega življenja, katero so lepo opisovali ter raztegovali z lastnimi skušnjami, in básen je bila gotova, mladini in odrasčnim v pouk in zabavo.

Fr. K.